

Ion Bulei

Ultimul rege al României Mari:
CAROL al II-lea

- Răsărit pentru nume și cărți
- Şeicaru, Pamfil, *Istoria Partidelor Național, Tărănist și Național-Tărănist*, Editura Victor Frunză, București.
- Teodoru, Eugen, *Din scrinul regilor*, Editura Junimea, Iași, 1979.
- Taylor, E., *La chute des empires (1914-1918)*, Seuil, Paris, 1964.
- Torrey, Glenn E., *The Revolutionary Russian Army and Romania 1917*, University of Pittsburgh, Press, 1995.
- Idem, *Romania leaves the war. The Decision to Sign an Armistice, December 1917*, în „East European Quarterly”, an XXIII, nr. 3/1989.
- Tzigara-Samurcaș, Al., *Memorii*. Vol. I. Ediție de Ioan și Florica Ţerb, Editura Grai și suflet – Cultura națională, București, f.a.
- Turlea, Petre, *Carol al II-lea și Iuliu Maniu*, Editura Semne, București, 2013.
- Idem, *Regele Mihai și mareșalul Antonescu*, Editura Semne, București, 2011.
- Idem, *Carol al II-lea și Camarila Regală*, Editura Semne, București, 2001.
- Văcărescu, Elena, *Regi și regine pe care i-am cunoscut*, Editura Compania, București, 2004.
- Vopicka, Charles J., *Secretele Balcanilor. Șapte ani din viața unui diplomat în centrul furtunos al Europei*, Institutul European, Iași, 2012.
- Wolbe, Eugen, *Ferdinand I întemeietorul României Mari – o biografie*. Traducere de Maria și Ion Nastasia, Editura Humanitas, București, 2004.

Cuprins

Preambul	5
În jurul „bebelușului regal”	7
Cine este Carol?	14
La Curtea Regală	19
Iubirile din viața lui	25
Duduia	34
În exil	43
Susținători regali	52
Din nou în țară	57
Camarila Regală	62
România lui Carol	70
Când fratele greșește	75
O societate deschisă	79
„Să fie români înainte de toate...”	86
O diplomație activă	90
„Am dreptul de a fi mulțumit...”	100
„Generația culturală”	107

Respect pentru oameni și cărti	
Carol al II-lea – filatelistul	113
Dictatura regală	120
Timpul se grăbește.....	130
„Numai la asta nu m-așteptam”	141
În aşteptarea lui Antonescu	150
Se întâmplă ceea ce era de aşteptat.....	154
Intenții din exil.....	160
Colecții regale	170
S-a sfârșit...	175
 Repere bibliografice	179
 Anexă – imagini din fototeca	
Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”	191

Anexă

imagini din fototeca
 Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”

Redactare: Rodica Chiriacescu

Corectură: Ioana Bârzeanu

Tehnoredactare și copertă: Mariana Răbîncă

Sursa ilustrațiilor: Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”

© 2019 Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii
METEOR PRESS

Contact:

Tel./fax: 021.222.83.80

E-mail: editura@meteorpress.ro

Distribuție la:

Tel./fax: 021.222.83.80

E-mail: carte@meteorpress.ro

www.meteorpress.ro

ISBN 978-973-728-762-5

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

Preambul

Atunci când au venit în România, Hohenzollernii n-au adus cu ei doar o dinastie, singura, de altfel, pe care românii au avut-o. Ei au creat aici, la întâlnirea Dunării cu Marea, și o monarhie constituțională, și au stabilit, împreună cu elita politică a românilor, reguli de funcționare a statului modern român. Cu aceste reguli a fost adusă în România și o puternică „dorință de Europa”, dorință care se prelungește în veacul următor și care persistă și în veacul nostru. Venit pe Tronul României, Carol I, un occidental care purta cu sine valorile Occidentului, va încerca să le pună în evidență în spațiul românesc, într-o domnie care a durat 48 de ani. Patru decenii mai târziu, într-un moment dramatic pentru România, nepotul său Ferdinand s-a învins pe el însuși atunci când a trecut de partea Antantei, declarând război proprietiei familiei. „Domnilor, cu Dumnezeu înainte!...” Cu aceste cuvinte a pus capăt discuțiilor din Consiliul de Coroană din august 1916. „Dinastia va urma soarta țării, învingătoare cu ea sau învinsă cu ea. [...] Dinastia mea este română. [...] Români n-au adus aici pe unchiul meu, pe regele Carol, ca să întemeieze o dinastie germană la gurile

Dunării, ci o dinastie națională, și revendic pentru Casa mea cinstea de a fi îndeplinit misiunea pe care acest popor i-a încredințat-o.”¹ Și, la 1 decembrie 1918, avea să se nască România Mare. Fiul lui Ferdinand și al Mariei, al acelora care au patronat Unirea cea Mare, Carol al II-lea, „în vinele căruia curgea sânge germano-ruso-englez, era român până în vârful unghiilor”², cum observă Răzvan Theodorescu. Carol este regele sub care procesul de modernizare devine rapid și generalizat. E un șef de stat priceput, plin de inteligență. Dar și lipsit de noroc. Și cu multe defecte: afemeiat, înconjurat de prea mulți oameni coruși, incapabil de reacții potrivite și la timp, fără curaj. În Primul Război Mondial nu s-a arătat la înălțimea rangului său de prinț moștenitor.

În 1940 Carol al II-lea a greșit nereacționând cu toate mijloacele la dezmembrarea țării. Lipsa reacției a motivat-o cu hotărârea Consiliului de Coroană. Dar, potrivit Constituției din 1938, consultarea Consiliului nu era obligatorie. Carol l-a consultat și s-a pus la adăpost cu decizia acestuia. În felul acesta, el și-a distrus creditul politic, fiind nevoit să se retragă. În zgromotul căderii granițelor țării s-a prăbușit și viitorul lui politic. Și, odată cu el, s-a prăbușit și viitorul monarhiei Hohenzollern în România.

¹ Ion Bulei, *Un Hohenzollern în România: Carol I*, Meteor Press, București, 2018, pp. 5-6.

² Răzvan Theodorescu, *Voi fi un Brâncoveanu al culturii românești*, în „Istorie și Civilizație”, Anul III, Nr. 17, Februarie 2011, pp. 36-37.

În jurul „bebelușului regal”

Când, la 15 octombrie 1893, la Castelul Peleș din Sinaia s-a născut micul principe Carol, viitorul rege Carol al II-lea, a fost mare bucurie în familia regală. Desigur, era numit Carol după numele Unchiului. Un unchi de-a dreptul fericit, care, apropiindu-se de patul în care născuse principesa Maria, a sărutat-o pe frunte și i-a spus: „Mulțumesc”³. Micul prinț era „primul dependent născut în familia regală”, dar și „primul născut pe pământ românesc”⁴. În jurul „bebelușului regal” este înghesuială mare. Prințul Carol este privit ca o proprietate națională, de care toată lumea se preocupă și față de care toți sunt responsabili. „Nu puteam niciodată să mă apropii de copilul meu fără gâlceavă și discuții”, scrie Maria în *Amintirile ei*. Regele Carol era topit după nepotul lui. Venea mereu să-l vadă... „Când mormăie înseamnă că vrea ceva, plânge

³ Guy Gauthier, *Missy, regina României*. Traducere din lb. franceză de Andreea Popescu. Editura Humanitas, București, 2000, p. 61.

⁴ Adrian Cioroianu, *Un nedreptățit: regele Carol al II-lea al României*, în „Istorie și Civilizație”, Anul III, Nr.17, Februarie 2011, p. 21.

Respect pentru oameni și cărți

ca mama sa, și atunci eu cedez...”⁵ îi mărturisește el lui Jean Perticari. Mai târziu, regele Carol avea să se amestece în tot ceea ce însemna creșterea și educația moștenitorului, intrând în conflict cu principesa Maria și cu mama ei.⁶

Educația principelui trebuia să fie una solidă. De aceea a și fost încredințată unor dascăli de prestigiu: prof. Gh. Adamescu îi predă română, Gh. Litzica – latina și filosofia, Gh. Murgoci – fizica și chimia, părintele Mazarie – religia, N. Iorga și Dumitrescu – istoria... Regele Ferdinand, tatăl său, încearcă să-l facă să se îndrăgostească de filatelia și de literatura clasică. Rezultatele tuturor acestor încercări nu sunt pe măsura eforturilor depuse. Dar unele dintre ele sunt spectaculoase, mai ales învățarea limbilor străine. Printre cei chemați să îngrijească de educația Tânărului prinț este și elvețianul dr. Moehrlen, „mărunțel și ciudat”. Acesta nemulțumește pe toată lumea, în primul rând pe regele Carol, pentru că-i băga în cap Tânărului său nepot tot felul de idei „socialiste” (în orice caz, idei de stânga). Suspectat, printre altele și de homosexualitate, acesta va fi îndepărtat în 1911, locul lui fiind luat de generalul Jean Perticari, care va rămâne preceptorul lui Carol până în 1914.

⁵ Biblioteca Academiei Române, Secția Manuscripte, Arhiva Perticari-Davila, I, 6, mss.1-3, H. Davila, *Însemnări zilnice, 1911-1912*, fila 8.

⁶ Ibidem.

La 2 iulie 1911, la Cotroceni, Tânărul prinț este învestit pentru prima oară cu rolul de comandă a Batalionului Vânători de munte, unde activa. Când regele Carol I a trecut trupele în revistă, principele, vădit emoționat, a dat onorul. La început cu o voce adolescentină, ascuțită. Treptat însă vocea a căpătat fermitate și siguranță. Culorile i-au revenit în obrajii și a pășit cu mândrie, treând cu brio examenul, spre ușurarea tuturor.⁷ Toată Curtea era prezentă. Un an mai târziu, în 1912, principele va fi trimis la Potsdam, la Școala Militară. Concomitent, principele Carol avea să urmeze și cursuri de economie politică. „Așa trebuie să facă ofițerii noștri, i-a spus regele Carol lui Jean Perticari, un stagiu de doi ani și studii de tactică la o școală militară superioară.” Principele Ferdinand, prezent la discuție, considera că era important ca fiul său să cunoască tineretul european, „care, spune el, gândește altfel decât noi”⁸.

Se poate spune că educația lui Carol nu a fost una dobândită metodic. Într-un articol publicat în revista „Istorie și Civilizație”, istoricul Andrei Pippidi regretă că educația primită de Carol al II-lea n-a fost una temeinică. N-a fost nici în țară, nici la Școala Militară de la Potsdam, unde fusese trimis „pentru a strângе legăturile cu ramura imperială a Hohenzollernilor și pentru a se pregăti pentru

⁷ Ibidem, fila 91.

⁸ Ibidem.

cariera militară ereditară⁹. Prințipele Carol își completează pregătirea frecventând, în 1912, alături de alți studenți români, cursurile de vară ținute de Nicolae Iorga la Vălenii de Munte. Cu toată valoarea profesorilor săi (printre ei, Gheorghe Munteanu-Murgoci, Vasile Bogrea, Alexandru Lapedatu, Ștefan Bogdan), aceste cursuri nu sunt suficiente pentru a-l ajuta să dobândească o cultură similară cu a tatălui său, considerat cel mai școlit dintre regii noștri. Faptul nu l-a împiedicat ca, în 1930, chiar la Vălenii de Munte, să declare cu emfază dorința de a fi „un voievod al culturii românești”, formulă repetată la nesfârșit de propaganda oficială.¹⁰

Unii dintre cunoșcuții prințului, printre care și domnișoarele Olga Miclescu și Elena Sturdza, i-au spus lui Perticari că elevul lui „era foarte independent, prost crescut, certăreț”. Dar poate că la mijloc era și multă ranchiușă și pornire personală. În fond, în adolescență, Carol era ca toți ceilalți tineri și avea problemele vârstei lor. Hélène (Elena) Perticari, soția lui Jean, descrie o scenă de familie de la Peleș care ne arată un Carol diferit. Ținându-l matern la piept, Carol îl aduce pe fratele lui, pe micuțul Mircea, în mijlocul tuturor. După ce s-a aşezat, el a început să-l salte pe genunchi pe frățior. Au mers apoi în camera lui Carol și au ascultat fonograful. Prințul

⁹ Andrei Pippidi, *Carolus Rex*, în „Istorie și Civilizație”, Anul III, Nr. 17, Februarie 2011, p. 25.

¹⁰ *Ibidem*, p. 26.

Nicolae i-a chemat pe Elena și pe ceilalți și le-a oferit prăjituri. Muzica și imaginea copiilor care roiau în jur le-au bucurat inimile tuturor. Prințul Carol îl adora pe Mircea. Pe o măsuță din camera lui se găseau frumos orânduite portretul mamei sale și cel al micuțului Mircea, ființele lui cele mai dragi.

În 1911, când urma să împlinească 18 ani, prințipele a fost întrebăt de unchiul său ce și-ar dori la petrecerea „in occasione”. Tânărul Carol și-a exprimat dorința ca la petrecerea lui să fie adus Cristache Ciocan, lăutarul high-life-ului, „maestrul serilor de inimă albastră” și martorul dramelor sentimentale ale tinerilor din epocă.¹¹ De fiecare dată, prințipele participa foarte încântat la serbările Bucureștilor. În preajma sărbătoririi sfintilor Constantin și Elena se deschidea Târgul Moșilor în prezența familiei regale, primită cu fast de primarul Capitalei, cu discurs, cu muzică militară. O mulțime de trăsuri se opreau în fața dughenelor cu turtă dulce. Membrii familiei regale participau la tot felul de alte sărbători, de 1 mai, de 10 mai, erau prezenți la „bătăile” cu flori de la Șosea de la care, firește, Tânărul Carol era nelipsit. Prințipele era nerăbdător să ajungă major. Motiv pentru care se grăbește să-și declare majoratul la 18 ani, nu la 21, cum ar fi trebuit. La vîrsta intrării în maturitate nu avea decât o idee: să facă tot ceea ce i-ar fi plăcut și să

¹¹ Zoe Cămărășescu, *Amintiri*, Casa editorială Ponte, București, 2011, p. 18.

Respect pentru oameni și cărti
nu aibă nicio îndatorire. Ceea ce îl preocupa era să se sustragă oricărei supravegheri, oricărei restricții.¹² Toate acestea le aflăm de la Jean Perticari, dintr-o scrisoare către soția sa. Tot el nota că Tânărul prinț i-a mărturisit că în trei luni ar fi urmat să primească de la Carol I colierul care, potrivit tradiției, urma să fie dăruit viitoarei soții a principelui moștenitor atunci când el va fi declarat major. „Et je ferai ce que je voudrai”¹³, spune principele, deși cei din jurul lui încercau să-l convingă de faptul că a fi major nu îți dădea dreptul să faci ce vrei, mai ales atunci când erai principe moștenitor al Tronului. „Dacă alții oameni sunt oameni liberi, un prinț trage după el un lung lanț ce-l ține legat de înalta sa poziție”, îi scrie tatăl său. Ferdinand însuși suferise din cauza pierderii acestei libertăți, care-l împiedicase să se căsătorească cu Elena Văcărescu în 1891.

Din pregătirea pentru viață a principelui Carol face parte și preocuparea de a-i educa virilitatea, „bărbăția”. Sarcină încredințată lui Alexandru Davila. Acesta îi pune la dispoziție principelui apartamentul său și „o fetișcană curătică”. Și, cum aflăm de la C. Argetoianu, după împlinirea ritualului, fata i-ar fi spus a doua zi lui Davila: „M-a omorât, nene Alecu, de 14 ori, niciodată mai puțin”. Prințul suferea de priapism, precum unii dintre

¹² Biblioteca Academiei Române, Secția Manuscripte, Arhiva Perticari-Davila, I, 6, mss.1-3, H. Davila, *Însemnări zilnice*, 1911-1912, fila 91.

¹³ Ibidem, fila 59.

țarii Romanov ai Rusiei, cu care se înrudea prin mamă, ceea ce îi va aduce faima de obsedat sexual. Aceasta până în clipa în care, după expresia plastică a aceluiași mare cârcotaș Argetoianu, omul și „creanga regală” aveau să întâlnească partenera ideală. Care, desigur, nu va fi alta decât Elena Lupescu.

„Cine este Carol?”

„Nu e om care să se prezinte sub un aspect fizic mai normal și mai placut ca regele Carol al II-lea”, scrie Argetoianu în *Memoriile sale*. „Dacă îi lipsesc caracteristicile selecției de rasă, pe care le posedă într-un grad atât de impresionant fratele său Nicolae, Regele se înfățișează sub aparențele unei perfecte sănătăți, unui perfect echilibru fizic și moral. Înalt și bine prins, fața lui rotundă și bălașă, scăldată în lumina ochilor albaștri și buni, nu trădează nici anomaliiile morale nici perversități cerebrale.” Și, continuă el, Carol „cucerește din primul moment pe interlocutorii săi. Și cu cât vorbește cineva cu dânsul, cu atât impresia unui robust bun simț, a unui excepțional dar de judecată crește. [...] Cred că nimeni n-a ieșit de la dânsul, după o oră de conversație, fără să-și zică: astă-i omul care ne trebuie!”¹⁴ Grigore Gafencu răspunde și el la aceeași întrebare: „O inteligență vie – bine pregătită, bine documentată; o atitudine energetică și hotărâtă. Pe lângă acestea, o

indiscutabilă abilitate: primește bine și pe cine nu-l iubește. E rege. La vorbă, adesea la gânduri, seamănă cu regina Maria. O picătură de sânge Romanov mai mult”¹⁵.

Adevărată fire pasională, contradictorie a lui Carol începe să se pună în evidență odată cu venirea tinereții. Câteva calități se desprind și definesc personalitatea lui. Diverși biografi scriu despre inteligență superioară, despre abilitatea politică, despre cultura lui variată. Era meloman, cinefil, un excelent colecționar de timbre, cunoșător al arhitecturii și urbanismului (putea să vorbească oricând și strălucit despre asemănările arhitecturale dintre orașele românești și cele franțuzești). „A fost și demon și erou; și întruchipare a puterilor întunericului, și arătare luminoasă, deschizătoare de zări mai bune”, spune același Gafencu, și el „nu poate fi înțeles dacă nu este judecat în același timp cu toată societatea românească, care l-a hulit sau l-a adulat, exagerându-i de atâta ori scăderile sau trecându-i în sarcină propriile ei păcate”¹⁶. La aceste trei portrete se adaugă un al patrulea, schițat chiar de fiul lui Carol al II-lea, regele Mihai: „... avea o personalitate marcată de contraste violente. Pe de o parte, era o persoană extrem de cultivată, care vorbea mai multe limbi și a cărei conversație era totdeauna deosebit de strălucitoare. Atunci când vorbea, aveai impresia că ascultă un profesor universitar. În schimb, din punct de vedere uman, el avea nu

¹⁴ Constantin Argetoianu, *Memorii. Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. 9, partea a VIII-a (1930-1931). Ediție de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli, 1997, pp. 65- 66.

¹⁵ Grigore Gafencu, *Însemnări politice*, 1929-1939. Ediție de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, 1991, pp.17-18.

¹⁶ *Ibidem*.